

INNOVATSION TA'LIM MUHITIDA TALABALARNING KASBIY KOMPTENSIYASINI SHAKLANTIRISH

Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li, Jizzax davlat pedagogika universiteti Maktabgacha va boshlang'ich yo'nalishlarda masofaviy ta'lim kafedrasini o'qituvchisi

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ В ИННОВАЦИОННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

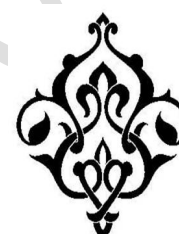
Болтаков Санжарбек Хазраткул оглы, преподаватель кафедры дистанционного обучения в дошкольном и начальном образовании, Джизакский государственный педагогический университет

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF STUDENTS IN AN INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Boltakov Sanjarbek Khazratqul oglu, Teacher of the Department of Distance Education in Preschool and Primary Education, Jizzakh State Pedagogical University

<https://orcid.org/0009-0001-2508-746X>
sanjarbekboltakov@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola innovatsion ta'lim muhitining talabalarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishdagi rolini tahlil qiladi. Zamonaviy mehnat bozorining talablari sharoitida oliy ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarni joriy etishning ahamiyati, ayniqsa, talabalarda nafaqat nazariy bilim, balki amaliy ko'nikma, kreativ fikrlash va muammolarni hal etish qobiliyatlarini rivojlantirish zarurati ko'rib chiqiladi. Maqolada innovatsion pedagogik texnologiyalar, loyihaviy ta'lim, interfaol usullar va raqamli resurslardan foydalanish orqali talabalarning kasbiy kompetensiyalarini oshirish mexanizmlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Innovatsion ta'lim, kasbiy kompetensiya, pedagogik texnologiyalar, loyihaviy ta'lim, interfaol usullar, kreativ fikrlash, raqamli resurslar, mehnat bozori.

Аннотация: В данной статье анализируется роль инновационной образовательной среды в формировании профессиональной компетентности студентов. Рассматривается важность внедрения инновационных подходов в систему высшего образования в условиях современного рынка труда, в частности, необходимость формирования у студентов не только теоретических знаний, но и практических навыков, творческого мышления и способностей решения проблем. В статье освещаются механизмы повышения профессиональной компетентности студентов за счет использования инновационных педагогических технологий, проектного обучения, интерактивных методов и цифровых ресурсов.

Ключевые слова: Инновационное образование, профессиональная компетентность, педагогические технологии, проектное обучение, интерактивные методы, творческое мышление, цифровые ресурсы, рынок труда.

Abstract: This article analyzes the role of an innovative educational environment in the formation of students' professional competence. The importance of introducing innovative approaches in the higher education system in the conditions of the modern labor market is considered, in particular, the need to develop not only theoretical knowledge, but also practical skills, creative thinking and problem-solving abilities in students. The article highlights the mechanisms for increasing students' professional competence

through the use of innovative pedagogical technologies, project-based learning, interactive methods and digital resources.

Keywords: Innovative education, professional competence, pedagogical technologies, project-based learning, interactive methods, creative thinking, digital resources, labor market.

KIRISH. Bugungi tez o'zgaruvchan dunyoda va globallashtirish jarayonlarida mehnat bozori mutaxassislaridan yangi va murakkab ko'nikmalarni talab qilmoqda. Faqatgina nazariy bilimlarga ega bo'lish endilikda yetarli emas; amaliyotga yo'naltirilganlik, muammolarni ijodiy hal etish, jamoada ishlash, tanqidiy fikrlash va doimiy o'rganish kabi kasbiy kompetensiyalar hal qiluvchi ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli, oliy ta'lim muassasalari oldida turgan asosiy vazifalardan biri — bitiruvchilarni ushbu talablarga javob beradigan darajada tayyorlashdir. Innovatsion ta'lim muhitini yaratish bu boradagi eng samarali yechimlardan biridir.

Innovatsion ta'lim muhitining mohiyati

Innovatsion ta'lim muhiti — bu an'anaviy o'qitish usullaridan voz kechib, talabalarni bilim olish jarayonining markaziga qo'yadigan, ularning faol ishtirokini rag'batlantiradigan va kreativlikni rivojlantiradigan o'quv tizimidir. Bunday muhitda o'qituvchi oddiy bilim uzatuvchidan ko'ra ko'proq yo'naltiruvchi, motivator va fasilitator vazifasini bajaradi. Asosiy e'tibor axborotni shunchaki eslab qolishdan ko'ra, uni tahlil qilish, sintez qilish va yangi g'oyalarni yaratishga qaratiladi.

Innovatsion ta'lim muhitining asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

Talabaga yo'naltirilganlik: O'quv jarayoni talabaning individual ehtiyojlari va o'rganish uslublariga moslashtiriladi.

Faol o'rganish: Talabalar passiv tinglovchi emas, balki munozaralar, loyihalar, amaliy mashg'ulotlar va tadqiqotlarga faol jalb etiladi.

Muammoga asoslangan ta'lim: Haqiqiy hayotiy muammolar orqali bilim va ko'nikmalar egallanadi.

Texnologiyalardan foydalanish: Raqamli resurslar, onlayn platformalar, simulyatsiyalar va virtual reallikdan samarali foydalaniladi.

Hamkorlik va jamoaviy ish: Talabalarda jamoada ishlash, fikr almashish va birgalikda muammolarni hal etish ko'nikmalari rivojlantiriladi.

Kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish mexanizmlari

Innovatsion ta'lim muhitida talabalarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda bir qator samarali mexanizmlardan foydalaniladi:

Loyihaviy va muammoga asoslangan ta'lim (project-based learning va problem-based learning): Bu usullar talabalarga real hayotiy yoki kasbiy muammolarni hal etish orqali bilim va ko'nikmalarni egallash imkonini beradi. Talabalar guruhlariga bo'linib, loyihalar ustida ishlaydilar, tadqiqotlar olib boradilar, yechimlar ishlab chiqadilar va o'z ishlarini taqdim etadilar. Bu jarayonda **tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, muammolarni hal etish, jamoaviy ish va kommunikativ ko'nikmalar** rivojlanadi. Masalan, IT sohasida talabalar dasturiy ta'minot yaratish loyihasida ishtirok etishlari, muhandislik yo'nalishida esa yangi konstruksiyani ishlab chiqishlari mumkin.

Interfaol pedagogik texnologiyalar: An'anaviy ma'ruzalardan farqli o'laroq, interfaol mashg'ulotlar talabalarning faol ishtirokini ta'minlaydi. Bularga **keys-stadi (vaziyatli tahlil), rolikli o'yinlar, munozaralar, miya hujumi (brainstorming), imitatsion o'yinlar** kiradi. Ushbu usullar talabalarda **qaror qabul qilish, bahslashish, fikrlarni asoslash, tinglash va muloqot qilish** qobiliyatlarini shakllantiradi. Bu, ayniqsa, menejment, huquqshunoslik va pedagogika kabi sohalar uchun muhimdir.

Raqamli resurslar va texnologiyalardan foydalanish: Zamonaviy ta'limda onlayn kurslar (MOOCs), virtual laboratoriyalar, simulyatorlar, ta'limiy dasturlar va multimedia vositalari muhim ahamiyat kasb etadi. Ular talabalarga mustaqil ravishda bilim olish, amaliy ko'nikmalarni oshirish va kasbiy dasturlar bilan ishlash imkonini beradi. Raqamli savodxonlik, axborotni izlash va tahlil qilish, shuningdek, **texnologik kompetensiya** zamonaviy mutaxassis uchun ajralmas hisoblanadi.

Amaliyot va ishlab chiqarishga integratsiya: Ta'lim jarayoniga ishlab chiqarish amaliyotlari, stajirovkalar va soha mutaxassislari bilan uchrashuvlarni muntazam ravishda kiritish talabalarga nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Bu ularga bo'lajak kasbining real

sharoitlari bilan tanishish, soha etikasini o'rganish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Bunday integratsiya **kasbiy yo'naltirilganlik** va **mehnat bozoriga tayyorlikni** oshiradi.

Mentorlik: O'qituvchilarning mentor yoki kouch sifatida ishtirok etishi, talabalarga o'z-o'zini rivojlantirish yo'nalishlarini belgilashda, shaxsiy maqsadlarga erishishda va qiyinchiliklarni yengishda yordam beradi. Bu talabalarda **o'z-o'zini boshqarish, intellektual salohiyatni yuzaga chiqarish, motivatsiya** va **mas'uliyatni his etish** kabi shaxsiy-kasbiy fazilatlarini shakllantiradi.

MUHOKAMA. Innovatsion ta'lim muhitida talabalarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish mavzusi bugungi kunda juda dolzarb va keng muhokamalarga sabab bo'lmoqda. Yuqoridagi maqolada ushbu muhitning ahamiyati va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish mexanizmlari yoritildi. Endi ushbu mavzu bo'yicha muhokamani chuqurlashtiramiz.

Innovatsion ta'limning afzalliklari va qiyinchiliklari -Afzalliklari:

Raqobatbardoshlikni Oshirish: Innovatsion yondashuvlar bitiruvchilarni mehnat bozorining real talablariga mos, amaliy ko'nikmalarga ega mutaxassislar sifatida tayyorlaydi. Ular nafaqat diplomga, balki ish beruvchilar qidiradigan "soft skills" (yumshoq ko'nikmalar) va "hard skills" (qattiq ko'nikmalar) ga ham ega bo'lishadi.

Motivatsiyani Oshirish: Faol va interfaol o'quv usullari talabalarining bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi.

Kreativlik va Tanqidiy Fikrlashni Rivojlantirish: Muammoga asoslangan va loyihaviy ta'lim yondashuvlari talabalarni nostandart yechimlar topishga, tahlil qilishga va mantiqiy xulosalar chiqarishga undaydi.

Moslashuvchanlik: Innovatsion ta'lim muhiti tez o'zgaruvchan texnologik va ijtimoiy sharoitlarga moslasha oladigan, doimiy o'rganishga tayyor kadrlarni shakllantiradi.

Qiyinchiliklar:

Moliyaviy Resurslar: Innovatsion texnologiyalar, zamonaviy laboratoriyalar va o'quv materiallari katta moliyaviy sarmoyalarni talab qiladi.

O'qituvchilarning Malakasi: An'anaviy usullarga o'rgangan o'qituvchilarni innovatsion pedagogik

texnologiyalarni o'zlashtirishga undash va ularning malakasini oshirish muhim masala. Bu jarayon vaqt va qo'shimcha resurslarni talab qiladi.

Baholash Tizimi: An'anaviy baholash tizimi ko'pincha bilimlarni yod olishga qaratilgan bo'ladi. Innovatsion ta'lim muhitida esa talabaning ko'nikmalarini, kreativligini va muammolarni hal etish qobiliyatini adolatli baholaydigan yangi tizimlarni yaratish kerak.

Ta'lim Madaniyati: Ayrim hollarda talabalarining o'zi ham passiv qabul qiluvchi rolida qolishni afzal ko'rishlari mumkin. Ularni faol ishtirok etishga undash uchun ta'lim madaniyatini o'zgartirish talab etiladi.

XULOSA. Innovatsion ta'lim muhiti talabalarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. U nafaqat bilimlarni berishga, balki talabalarda zamonaviy mehnat bozori talablariga javob beradigan, doimiy o'rganishga tayyor, kreativ va muammolarni hal etuvchi mutaxassislarni tarbiyalashga qaratilgan. Innovatsion pedagogik yondashuvlar, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish va amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim orqali bitiruvchilarning raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Ta'lim tizimini doimiy ravishda innovatsiyalash orqali biz kelajak mutaxassislarining muvaffaqiyatini ta'minlaymiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Alimova, D. (2021). "Innovatsion ta'lim muhiti shakllantirishda loyihaviy yondashuvning ahamiyati". Oliy ta'lim muassasalari axborotnomasi, № 3, 78-83-betlar.
2. Davlatov, A. (2022). "Talabalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari". Pedagogik mahorat jurnali, № 1, 45-50-betlar.
3. Ergashev, S. (2020). "Kasbiy kompetensiyaning nazariy asoslari va shakllanish bosqichlari". Ta'lim va innovatsiya, № 4, 112-117-betlar.
4. Saidov, B. (2021). "Zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish orqali talabalar amaliy ko'nikmalarini oshirish". Ilm sarchashmalari, № 2, 88-93-betlar.
5. Ahmedov, L. (2019). "Oliy ta'limda raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish masalalari". Zamonaviy ta'lim, № 5, 60-65-betlar.